

RIIGIKOHUS
*****

Riigikohtu praktika tsiviilasjades september–detsember 2021

Riigikohtu praktika ülevaade

Kätlin Piho
analüütik

Robert Soidla
praktikant

Tartu
2022

1. STATISTILINE ÜLEVAADE	3
2. RIIGIKOHTU PRAKTIKA	4
2.1. Materiaalõigus.....	4
2.1.1. Suurema ohu allikas, käibekohustuse rikkumine (2-19-7379/61)	4
2.1.2. Elatise suurus (2-19-18082/74).....	4
2.1.3. Töövõtulepingust taganemine ja kahju hüvitamine (2-18-13432/108).....	5
2.1.4. Müügist teatamine ostueesõigust omavale isikule (2-19-14714/65).....	6
2.1.5. Ebaõigete andmete ümberlükkamine (2-15-18661/52).....	7
2.1.6. Töölepingu sõlmimine (2-20-5834/36).....	8
2.1.7. Korteriomandi valitsemine ja korteriomanike omavahelised suhted (2-19-5506/43).....	9
2.1.8. Osakapitali sissemakse nõude aegumine (2-19-117829/41).....	10
2.1.9. Kindlustushüvitis (2-18-12360/79).....	11
2.2. Menetlusõigus.....	11
2.2.1. Lepingulise esindaja sõidukulude hüvitamine (2-14-63261/149).....	11
2.2.2. Välisriigi kohtulahendist tuleneva nõude aegumistähtaeg (2-20-715/32).....	12
2.2.3. Võlausaldaja kaebeõigus saneerimisnõustaja tasu määrase peale (2-20-6801/71) 12	
2.2.4. Elatise nõude sundtäitmine, kohtutäituri tasu (2-20-7086/28)	13
2.2.5. Ühisvara jagamise tagasivõitmine (2-17-8832/133)	14
2.2.6. Menetluskulude väljamõistmine koos käibemaksuga (2-18-16519/61).....	14
2.2.7. Lepitusmenetlus lapsega suhtlemist korraldava määruse rikkumise korral (2-16-9408/96).....	15
2.2.8. Hüpoteeqipidaja õigus nõuda võlgniku asemel kolmandalt isikult kohustuse täitmist (2-20-15376/34).....	16
2.2.9. Lapse tagastamine Haagi 1980. aasta lapseröövi konventsiooni alusel (2-20-7510/111).....	17
LISA 1.....	19

1. STATISTILINE ÜLEVAADE

1. septembrist kuni 31. detsembrini 2021. a võttis Riigikohtu tsiviilkolleegium menetlusse 23 kassatsioonkaebust ja 19 määruskaebust. Neli asja anti lahendada kolleegiumi kogu koosseisule.

Samal perioodil lahendas kolleegium 18 kassatsioonkaebust ja 18 määruskaebust. Ühes asjas tegi tsiviilkolleegium resolutsioonotsuse. Ühele lahendile kirjutati eriarvamus.¹

Kõik vaadeldava perioodi tsiviilkolleegiumi lahendid koos märksõnade ja annotatsioonidega on leitavad [siit](#).

Vaatamata sellele, et tegemist on Riigikohtu praktika ülevaatega, tuleb silmas pidada, et Riigikohus võtab õiguslikke seisukohti üksnes kohtulahendites. Ülevaates esitatu ei ole võrdsustatav Riigikohtu lahendites väljendatud seisukohtadega.

---

¹ Kõik lahendid on ära toodud Lisas 1.

2. RIIGIKOHTU PRAKTIKA

2.1. Materiaalõigus

2.1.1. Suurema ohu allikas, käibekohustuse rikkumine ([2-19-7379/61](#))²

Kolleegium leidis otsuses, et maa-alune kinnine puurimine kui tegevus ei olnud käesolevas asjas suurema ohu allikas võlaõigusseaduse (VÕS) § 1056 lg 2 mõttes.

Kolleegium selgitas, et maa all kinnisel meetodil horisontaalpuurimisega esineb kahju tekkimise oht üksnes juhul, kui sidetorustik ei asu ehitusprojektis ettenähtud kohas või kui pole teada, et nad üldse puurimise piirkonnas asuvad. Kui sidetorustiku toru puruneb ja selle sees olev valguskaabel saab kahjustada põhjusel, et sidetorustiku toru paikneb ehitusprojektis näidatust erinevas kohas ja seetõttu ei arvestata sellega puurimistööde tegemisel, ei ole tegemist sellise riski realiseerumisega, mida puurimistöö tegija poleks saanud hoolika käitumisega ära hoida. Kuna puurimisega kaasnevad kahjulikud tagajärjed (mis praegusel juhul ilmsid põhjusel, et enne puurimistöö alustamist ei veendunud kaablite täpses asukohas) olid hoolika tegutsemisega (torustiku ja kaablite asukoha kindlakstegemine) ära hoitavad, siis ei saa praegusel juhul maa-alust horisontaalpuurimist tegevust pidada suurema ohu allikaks VÕS § 1056 lg 2 esimese lause mõttes.³

VÕS § 1056 kohaldamine saaks kõne alla tulla nt siis, kui puuri küljest oleks ootamatult eraldunud mingi osa ja tabanud sidetorustiku toru ja kaableid või kui puur oleks töötamise käigus muutunud juhitamatuks põhjusel, mida ei oleks ka kõige hoolikama käitumisega saanud ära hoida.⁴

Edasi analüüsis kolleegium käibekohustust leides, et käibekohustuse täpse sisu ja ulatuse üle saab otsustada, lähtudes üldisest käitumisstandardist realiseerunud ohu olukorras, st milliseid abinõusid oleks kahju tekitaja pidanud mõistlikult ohu realiseerumise ärahoidmiseks kasutama. Sõltumata üksikjuhtumi spetsiifikast, on ohtude realiseerumise vältimise püüdluste aspektist iga kord tähtsus ähvardava kahju raskusastmel, kahju tekkimise tõenäosusel ning kulutuste ja vaeva suurusel, mis on vajalikud ohu vältimiseks või kõrvaldamiseks. Mida suurem on ähvardav kahju, mida suurem on selle kahju tekkimise tõenäosus ning mida väiksem on vajalik hoolsus kahju vältimiseks, seda suurem on tõenäosus, et eksisteerib käibekohustus.⁵

Kui kahju tekitaja tegutseb oma majandus- või kutsetegevuses, on tal kohustus võtta kasutusele abinõud, mille rakendamist võib keskmiselt temaga sarnases tegevusvaldkonnas tegutsevalt isikult mõistlikult oodata, et ära hoida enda tegevuses teiste isikute õiguste rikkumine. Juhul kui kostja selliseid abinõusid tarvitusele ei võtnud, on tema tegu käibekohustuse rikkumise tõttu VÕS § 1045 lg 1 p 5 rikkumise tõttu õigusvastane ja ta on ühtlasi õigusrikkumises VÕS § 1043 mõttes süüdi.⁶

2.1.2. Elatise suurus ([2-19-18082/74](#))⁷

Tsiviilkolleegium selgitas otsuses ülalpidamiskohustuse sisu ja asjaolusid, mida tuleb hinnata elatise väljamõistmisel, samuti tagasiulatava elatise väljamõistmist.

---

² RKTko 26.10.2021, [2-19-7379/61](#).

³ Samas, p 16.3.

⁴ Samas, p 16.3, vt ka RKTko 10.04.2013, 3-2-1-21-13, p 22.

⁵ Samas, p 18.2. Vt ka RKTko 10.06.2015, 3-2-1-48-15, p 24 ja RKTko 24.03.2021, [2-18-8345/41](#), p 12.

⁶ Samas, p 18.5. Vt ka RKTko 28.09.2020 [2-16-8751/184](#), p 26.4 ja RKTko 29.11.2017, [2-14-56641/69](#), p 18.2.

⁷ RKTko 27.10.2021, [2-19-18082/74](#).

Lapse elatise vaidluses tuleb kohtul analüüsida mõlema vanema sissetulekut, varalist seisundit ja võimet teenida sissetulekut. Kolleegiumi varasema seisukoha järgi, kui laps nõuab vanemalt elatist, tuleb arvestada, et lapsel on õigus nõuda vanemalt elatist vaid selles osas, mille eest see vanem vastutab ehk arvestada tuleb ka teise vanema kohustust last üleval pidada. Kui vanemate sissetulekud ja varaline seisund erinevad, osalevad mõlemad vanemad lapse ülalpidamises vastavalt sissetuleku ja varalise seisundi proportsioonile. Olukorras, kus ei ole tuvastatud mõlema vanema majanduslikku olukorda, mh hinnatud mõlema vanema võimet teenida sissetulekut, ei ole kolleegiumi arvates põhjendatud asuda seisukohale, et vanemate varaline seis on võrdne või ei ole piisavalt erinev vanemate kohustuste võrdsusest kõrvale kaldumiseks.⁸

Tagasiulatuvalt välja mõistetava elatise suuruse määramisel tuleb arvestada, kas see koormab vanemat ebamõistlikult, kui lapsed ei ole varem ülalpidamist nõudnud. Vanema äärmiselt raskesse olukorda asetamist on võimalik vältida eelkõige sellega, kui arvestada elatise suuruse määramisel nii laste toonaseid vajadusi kui ka mõlema vanema toonast ja kohtulahendi tegemise aja ülalpidamisvõimet ja elatise vähendamise aluseks olevaid asjaolusid.⁹

2.1.3. Töövõtulepingust taganemine ja kahju hüvitamine ([2-18-13432/108](#))¹⁰

Tsiviilkolleegium selgitas otsuses töövõtulepingust taganemise eeldusi ja tõendamiskoormise jaotust ning kahju hüvitamise nõude eeldusi.

Töövõtulepingu puhul kohaldub erisätete puudumisel taganemise alusena VÕS üldosa lepingust taganemise regulatsioon koos §-s 647 sätestatud erisustega. Töö lepingutingimustele mittevastavuse tagajärjel lepingust taganemise õiguse tekkimine tellijale eeldab esiteks, et töö ei vasta lepingutingimustele (VÕS §-d 641 ja § 77), ning teiseks, et töövõtja vastutab selle rikkumise eest (VÕS § 642). Taganemise õiguse tekkimise peamine eeldus VÕS § 116 lg 1 kohaselt on, et töövõtja on lepingust tulenevat kohustust oluliselt rikkunud. Lepingust taganemise kehtivuseks vajaliku formaalse eeldusena peab eelkõige olema esitatud vastaspoolele õigel ajal taganemisavaldus, sisulise eeldusena peab aga taganemiseks olema seda õigustav põhjus (taganemise alus), eelkõige oluline lepingurikkumine VÕS § 116 mõttes.¹¹

Töö lepingutingimustele mittevastavuse korral saaks VÕS § 116 lg 2 p 1 olla kohaldatav lepingust taganemise alusena juhul, kui lepingu eesmärgi saavutamine on rikkumise tõttu sisuliselt nurjunud, st selle eesmärk on jäänud suures osas saavutamata ega ole eeldatavalt enam saavutatav ja selle tagajärjel teise poole huvi kaotus lepingu vastu pidi olema lepingut rikkunud poolele objektiivselt ettenähtav. Isegi kui tööl esinevad olulised puudused, mis takistavad töö eesmärgipärast kasutamist, ei too ainuüksi töö lepingutingimustele mittevastavus üldjuhul kaasa olulist lepingurikkumist, kui puudused on võimalik parandamise või uue töö tegemisega kõrvaldada ning töövõtja on valmis seda tegema. Kui lepingupool taganeb VÕS § 116 alusel lepingust seetõttu, et asi on puudustega, on kõrvaldatavate puuduste korral lepingust taganemine lubatud üldjuhul üksnes siis, kui lepingupool on andnud teisele poolele täiendava tähtaja kohustuse täitmiseks. Kohustuse täitmiseks täiendavat tähtaega andmata võib kõrvaldatavate puuduste korral lepingust taganeda üksnes erandjuhul. Seega tekib töövõtjal töö lepingutingimustele mittevastavuse korral, mida on võimalik parandada või uue töö tegemisega kõrvaldada, õigus tugineda lepingu olulisele rikkumisele üldjuhul vaid siis, kui ta on andnud töövõtjale võimaluse mittevastavus kõrvaldada kas parandamise või uue töö tegemisega,

⁸ Samas, p-d 11–12. Vt ka RKTko 09.06.2017, 3-2-1-35-17, p 22.

⁹ Samas, p 13. Vt ka RKTko 25.05.2016, 3-2-1-35-16, p 20.

¹⁰ RKTko 24.11.2021, [2-18-13432/108](#).

¹¹ Samas, p 16. Vt RKTko 20.06.2011, 3-2-1-57-11, p 28; RKTko 30.05.2013, 3-2-1-34-13, p 28.

nõudes töövõtjalt lepingu täitmist VÕS § 646 lg 1 alusel või andes temale selleks täiendava tähtaja.¹²

Selle hindamisel, kas taganemisavaldus on tehtud mõistliku aja jooksul pärast seda, kui lepingupool sai olulisest lepingurikkumisest teada või pidi teada saama, tuleb arvestada võlasuhte olemust ja tehingu eesmärki, vastava tegevus- või kutseala tavadid ja praktikad, samuti muid asjaolusid (VÕS § 7 lg 2). Mõistliku aja määramine on kohtu diskretsiooniotsus. Üldjuhul on taganemiseks ettenähtud mõistlik aeg lühem kui kohustuse täitmise nõude aegumistähtaeg, v.a kui pooled on enne kohtus vaieldnud täitmisnõude üle. Mõistliku aja arvestamisel tuleb arvestada ka poolte läbirääkimiste pidamisele kulunud ajaga, mis tuleb üldjuhul jätta mõistliku aja hulka arvestamata, st selle võrra pikeneb taganemise aeg. Analoogia korras saab mõistliku aja arvestamisel arvesse võtta ka aegumisele ettenähtud peatumise aluseid, sh jätta pooltevaheliste läbirääkimiste aeg mõistliku aja hulka lugemata. Samuti tuleb mõistliku aja arvestamisel arvestada ka lepingurikkumise (töö mittevastavuse) kindlakstegemisele mõistlikult kuluva ajaga. Asjatundja kaasamist kahjustunud asja ülevaatamiseks ja puuduste kindlakstegemiseks saab pidada üldjuhul vajalikuks, eriti kui lepingu esemeks on ehitise projekteerimis- ja ehitustööd.¹³

Kui taganemine on kehtiv, võib kumbki pool VÕS § 189 lg 1 alusel nõuda tema poolt lepingu alusel üleantu tagastamist. VÕS § 189 lg 2 p 1 järgi, kui tagastamine või väljaandmine on üleantu olemuse tõttu välistatud, tuleb hüvitada üleantu väärtus. Tõendamiskoormis lasub sellel poolel, kes väidab, et üleantu tagastamine või väljaandmine on üleantu olemuse tõttu välistatud. Kui kohus loeb tõendatuks, et üleantu tagastamine või väljaandmine on üleantu olemuse tõttu välistatud, peab lepingupool, kellel pole võimalik saadud tagastada, hüvitama selle asemel üleantu väärtuse. Kui üleantu hind on lepingus määratud, loetakse see üleantu väärtuseks (VÕS § 189 lg 3). Üleantu väärtuse kindlakstegemisel tuleb arvestada ka selle lepingule mittevastavusega. Hageja, kes tugineb töö lepingutingimustele mittevastavusele, on kohustatud tõendama temale üleantu tegeliku väärtuse, kui see on väiksem lepingus kokkulepitud hinnast. Kattuvos osas saab kohus vastastikused rahalised kohustused tasaarvestada, kui hüvitamine ei ole välistatud VÕS § 190 alusel. Selleks ei ole poolel vaja teha eraldi tasaarvestusavaldust.¹⁴

Kui töö on puudusega, aga tellijal ei ole õigust töövõtulepingust taganeda, võib ta töövõtjalt nõuda kahju hüvitamist VÕS § 115 lg-te 2 ja 3 alusel. VÕS § 101 lg 2 järgi võib võlausaldaja kohustuse rikkumise korral kasutada eraldi või koos kõiki seadusest või lepingust tulenevaid õiguskaitsevahendeid, mida saab korraga kasutada, kui seadusest või lepingust ei tulene teisiti. Töö lepingutingimustele mittevastavuse korral tekib tellijal töövõtja vastu üldjuhul esmalt lepingu täitmise nõue, kuid VÕS § 115 lg 1 esimene alternatiiv võimaldab koos kohustuse täitmise nõudega nõuda ka kahju hüvitamist. Järelikult ei saa kohtud jätta kontrollimata kahju hüvitamise nõude eeldusi, kui nõude sisu on lepingu rikkumisega tekitatud kahju hüvitamine. Töövõtulepingu puhul töö lepingutingimustele mittevastavuse tagajärjel tekkinud kahju hüvitamise nõude esitamine eeldab, et töö ei vasta lepingutingimustele, töövõtja vastutust rikkumise eest, tekkinud on kahju ja tekkinud kahju on rikkumisega põhjuslikus seoses.¹⁵

2.1.4. Müügist teatamine ostueesõigust omavale isikule (2-19-14714/65)¹⁶

Kolleegium selgitas, et ostueesõigusega müügist teavitamise tõendamiskoormus on müüjal. See tähendab, et müüja peab tõendama, et ostueesõiguslast on teavitatud nii müügilepingu

---

¹² Samas, p-d 18.2–18.3.

¹³ Samas, p 18.5.

¹⁴ Samas, p 19.4.

¹⁵ Samas, p 22.

¹⁶ RKTko 29.11.2021, [2-19-14714/65](#).

sõlmimisest kui ka selle lepingu tingimustest. Ostueesõiguse teostamise tähtaeg hakkab kulgema ka juhul, kui ostueesõiguslane saab müügilepingu olulistest tingimustest teada kolmanda isiku vahendusel või omal algatusel.¹⁷

Müügist teavitamine (praegusel juhul notari e-kiri, mille manuses oli müügileping) ei ole iseseisvalt suunatud kindla õigusliku tagajärje saavutamisele ega kujuta endast ka tahte väljendamist (vt TsÜS § 67, § 68 lg-d 2 ja 3). Müüja edastatud müügiteate kättesaamisele saab kohaldada TsÜS § 69 lg-s 2 sätestatud analoogia korras. TsÜS § 69 lg 2 järgi on e-kiri jõudnud saajani, kui see on saabunud saaja või tema valitud teenusepakkuja serverisse, kuid e-kiri on kätte saadud alles siis, kui saajal on mõistlik võimalus sellega tutvuda. Sellisel juhul saab tahteavalduse lugeda kättesaaduks järgmisel päeval pärast selle saabumist e-kirja majandus- ja kutsetegevuses tegutseva adressaadi serverisse. Praegusel juhul on maakohus õigesti võtnud arvesse, et hageja kui müügiteate adressaat on füüsiline isik, kelle puhul ei tule eeldada saabunud e-kirjade kontrollimist iga päev, ning teate sai lugeda kättesaaduks ühe nädala möödudes selle serverisse saabumisest.¹⁸

Müüjal tuleb vaidluses VÕS §-s 249 sätestatud teavitamiskohustuse täitmise üle tõendada, et müügilepingust teavitava e-kirja saatmise ajal oli teavituseks kasutatud e-posti aadress ostueesõiguslase e-posti aadress ning et ostueesõiguslane kasutas seda e-posti aadressi tavapäraselt suhtluskanalina ajal, mil müüja talle selle e-posti aadressi kaudu VÕS §-s 249 nimetatud teate edastas. Ostueesõiguslane saab omakorda tõendada, et ta ei ole müügilepingust teavitavat e-kirja kätte saanud.¹⁹

Otsusele kirjutas eriarvamuse T. Tampuu. Eriarvamuse kohaselt ei saa isiku e-posti aadress olla sisuliselt võrdsustatav tema elu- või asukohaga TsÜS § 69 lg 2 teise lause mõttes.²⁰

2.1.5. Ebaõigete andmete ümberlükkamine ([2-15-18661/52](#))²¹

Tsiviilkolleegium selgitas määruses, kuidas tuleb tõlgendada VÕS § 1047 lg-t 4.

VÕS § 1047 lg 4 järgi võib ebaõigete andmete avaldamise korral kannatanu andmete avaldamise eest vastutavalt isikult nõuda andmete ümberlükkamist või paranduse avaldamist avaldaja kulul, sõltumata sellest, kas andmete avaldamine oli õigusvastane. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) § 3 lg 1 järgi menetleb kohus tsiviilasja, kui isik pöördub seaduses sätestatud korras kohtusse oma eeldatava ja seadusega kaitstud õiguse või huvi kaitseks. See tähendab, et ebaõigete andmed, mille ümberlükkamist taotleatakse, peavad seonduma hageja õiguste või huviga. Eelkõige juhtudel, kui andmed teotavad hageja au või nende avaldamine sekkub hageja majandus- või kutsetegevusse.²²

VÕS § 1047 lg 4 kohaldamisel, tuleb faktiväiteid võtta sellisena, nagu need on. Kohus peab hindama faktiväite avaldamise viisi, konteksti ja kuidas mõistlik inimene faktiväitest aru saab.²³ Kui faktiväiteid on mitu, tuleb igäht eelnimetatud kriteeriumi osas eraldi hinnata. Isiku tegevuse kohta valeandmete avaldamine hõlmab ka isiku majandustegevust. Samuti on õigus

---

¹⁷ Samas, p 10. Vt ka RKTko 3-2-1-61-08, p 12.

¹⁸ Samas, p-d 11.1–11.2.

¹⁹ Samas, p 11.3.

²⁰ Riigikohtunik T. Tampuu eriarvamus [2-19-14714/66](#).

²¹ RKTkm 01.12.2021, [2-15-18661/52](#)

²² Samas, p 11.

²³ Vt ka RKTko 21.12.2010, 3-2-1-67-10, p 21.

nõuda ebaõigete faktiväidete ümberlükkamist, kui need iseenesest ei ole au teotavad, kuid nendega on põhjendatud mainet kahjustavat väärtushinnangut.²⁴

2.1.6. Töölepingu sõlmimine ([2-20-5834/36](#))²⁵

Kolleegium selgitas, milline õiguslik tähendus on proovitööl.

Töölepingu seaduse (TLS) § 4 lg 2 esimese lause kohaselt sõlmitakse tööleping kirjalikult. Töölepingu kirjaliku vorminõude eesmärk on lihtsustada töölepingu sõlmimise tõendamist, kirjaliku vorminõude järgimata jätmise tagajärjeks ei ole töölepingu tühisus. Tööleping võib olla sõlmitud tahteavalduste vahetamisega kirjalikus, suulises või muus vormis. Seejuures saavad poolte tahteavaldused olla otsesed või kaudsed. Kaudseks tahteavalduseks võib olla töötaja tööle asumine (TLS § 4 lg-d 1, 4 ja 5 koostoimes TsÜS § 68 lg-tega 2 ja 3 ning VÕS § 9 lg-ga 1 ja § 11 lg-ga 1).²⁶

Töölepingu seadus ei sätesta võimalust rakendada tööle soovijat tema sobivuse hindamiseks proovitööle, mille tegemist võib oodata üksnes tasu eest. Tööle soovija sobivust saab hinnata kandideerimisel, mh saab tööandja sõnastada tööle kandideerijale esitatavad nõuded ja neile vastavuse hindamise kriteeriumid. Töötaja sobivust hindab tööandja töösuhtes, mh nt katseajal (TLS § 6 lg 1). Kuni töölepingu sõlmimiseni võivad pooled pidada läbirääkimisi VÕS § 14 ja TLS § 11 järgi, mis võimaldavad tööandjal kontrollida ka tööle soovija tööoskusi. Tööoskuste kindlakstegemisele suunatud praktilised katsed, testid vms peaksid vähemalt üldjuhul piirduma lühiajalise tööolukorra matkimisega tööandja juuresolekul. Lubatavaks ei saa pidada olukorda, kus kandideerija teeb lepingueelsete läbirääkimiste või töö proovimise sildi all tööandjale tööd, millest tööandja saab rahalist kasu, eriti kui tööle soovija täidab tööülesandeid (tellimusi) ilma tööandja juuresolekuta ehk iseseisvalt. Lepingueelsed läbirääkimised peaksid piirduma tööle soovija oskuste esmase väljaselgitamisega ega tohi muutuda temalt tasuta töö saamiseks.²⁷

Kui tööle soovija on asunud lepingueelsete läbirääkimiste ajal täitma ülesandeid, mida tavapäraselt tehakse töösuhte ajal, tuleb eeldada, et pooled on sõlminud töölepingu. Tööandjal on võimalik töölepingu sõlmimise eeldus ümber lükata, tõendades mh nt seda, et tööle soovija üksnes tutvus töökorralduse või töö tegemisega ega täitnud tegelikke tööülesandeid või tellimusi. Samuti võib tööandja tõendada, et tööle soovija teadis ja oli nõus sellega, et kontrollitakse tema tööoskusi, millele järgneb tööandja otsus, kas sõlmida tööleping või mitte. Selleks tuleks tööandjal üldjuhul tõendada lisaks ka seda, et ta selgitas enne tööle soovijale arusaadavalt, kui kaua kestab tööoskuste eelhindamine ja millal teeb tööandja teatavaks temaga töölepingu sõlmimise või sõlmimata jätmise.

Töötaja kui töösuhte nõrgema poole seisundi tasakaalustamiseks on kohtul töövaidluse lahendamisel kõrgendatud selgitamiskohustus ning töötajal on võrreldes tööandjaga osal juhtudel väiksem tõendamiskoormus. Sama eesmärki silmas pidades kehtivad kohtu kõrgendatud selgitamiskohustus ja tööandja suurem tõendamiskoormus ka tööle soovija ja tööandja vaidluses töölepingu sõlmimise üle.²⁸

---

²⁴ RKTkm 01.12.2021, [2-15-18661/52](#), p 11.

²⁵ RKTko 06.12.2021, [2-20-5834/36](#).

²⁶ Samas, p 11.

²⁷ Samas, p-d 14–15.

²⁸ Samas, p 16.

2.1.7. Korteriomandi valitsemine ja korteriomanike omavahelised suhted (2-19-5506/43)²⁹

Korteriomanditeks jagatud kinnisasja puhul võivad korteriomanikud korraldada korteriomandist ja korteriühistust tulenevaid õigussuhteid korteriomandi- ja korteriühistuseaduses (KrtS) sätestatust erinevalt juhul, kui nad sõlmivad vastava kokkuleppe (KrtS § 13 lg 1). Selline kokkulepe eeldab kõikide korteriomanike sellekohast tahteavaldust. Juhul, kui mõni korteriomanikest ei ole nõus kokkuleppe sõlmimise eelduseks olevat tahteavaldust andma, võib korteriomanik nõuda kokkuleppe sõlmimiseks vajaliku (puuduva) tahteavalduse andmist (KrtS § 9 ja § 13 lg 2).³⁰

Sarnaselt asjaõigusseaduses reguleeritud kaasomandile saavad ka korteriomanikud omavahelise kokkuleppega kõrvale kalduda seadusest tulenevast kaasomandisse kuuluva pinna valdamise ja kasutamise korrast. Kõnealused kokkulepped võivad reguleerida mh seda, et mingid kaasomandis olevad ruumid, hooneosad või muud kinnisasja osad on ühe korteriomandi omaniku teiste omanike kasutust välistavas ainukasutuses ja ainuvalduses. Samas võivad korteriomanike kokkulepped reguleerida ka mingi eriomandi või kaasomandi kasutusviisi keelamist või vastupidi, mingi kasutusviisi seaduses sätestatust laiemat lubamist.³¹

Kui korteriomanikud sõlmivad kompromissina erikasutusõiguse kohta kokkuleppe, mille kohus kinnitab, on see kompromiss samaväärne notariaalselt tõestatud kokkuleppega erikasutusõiguste andmise kohta. KrtS § 9 lg 2 mõttes võib korteriomanike huve ebamõistlikult kahjustada näiteks kokkulepe, millega üks korteriomanik saab sellise kaasomandiosa ainukasutusõiguse, mis ainsana võimaldab ligipääsu kaasomandisse jäänud kaasomandiosadele või mõne korteriomaniku eriomandi esemele (nt koridori ainukasutusõigus). Kui kohtule esitatud avalduses on väljendatud selge tahe soovitava kokkuleppe sisu kohta, saab kohus tulenevalt TsMS § 477 lg-st 5 vajaduse korral avaldaja soovitud kokkuleppe teksti ümber sõnastada, muutmata sealjuures kokkuleppe sisu, küsides avaldajalt üle, kas kohtu pakutu vastab avaldaja tahte.³²

Kui korteriomanikud on varem sõlminud kõigi korteriomanike jaoks kehtiva kokkuleppe (KrtS § 13 lg 1), millega on antud osa kaasomandi eseme hulka kuuluvast pinnast ühe korteriomaniku erikasutusse KrtS § 14 mõttes ja erikasutusõigust ei ole kinnistusraamatusse kantud, on erikasutusõiguse omajal õigus hagita menetluse korras nõuda teistelt korteriomanikelt nõusolekut erikasutusõiguse kohta sõlmitud kokkuleppe kinnistusraamatusse kandmiseks. Selline kokkulepe erikasutusõiguse kohta tuleb kajastada eriomandi sisuna kinnistusraamatus kõikide korteriomandite registriosade esimestes jagudes. Selline varasem erikasutusõiguse kokkulepe saab olla kinnistusraamatusse kande tegemise alus üksnes juhul, kui selle on sõlminud isikud, kes on kande tegemise ajal nende korteriomandite omanikud, mida see erikasutusõigus puudutab. Samuti peab selline kokkulepe olema sõlmitud notariaalselt tõestatud vormis (vt AÕS § 120 lg 1 koosmõjus KrtS § 3 lg-ga 3).³³

Varem sõlmitud kasutuskorra kokkulepet või korteriomanike häälteenamusega kehtestatud kaasomandi kasutuskorda (AÕS § 72 lg 1), ei saa pidada erikasutusõiguse kokkuleppeks KrtS § 14 mõttes, sest erikasutusõigus on erinevalt kaasomandi kasutuskorraga saadud õigusest võõrandatav ja üleantav õigus (vt KrtS § 14 lg-d 2 ja 3) ning selliste õiguste saamise kohta kaasomandi kasutuskorra seadmisel tahet ei avaldatud. Seetõttu ei saa korteriomanik ka nõuda,

²⁹ RKTkm 07.12.2021, [2-19-5506/43](#).

³⁰ Samas, p 14, vt ka RKTkm 07.04.2021, [2-18-15391/41](#), p 12.

³¹ Samas, p 14.

³² Samas, p-d 15–16.

³³ Samas, p 17.

et kinnistusraamatus korteriomandite registriosade kolmandatesse jagudesse kantud märkused kaasomandi kasutuskorra kohta tuleks sisse kanda esimestesse jagudesse kui erikasutusõiguste kokkulepped. Kui korteriomanikud leiavad pärast KrtS-i jõustumist (1. jaanuari 2018), et korteriomanike huvides on jätkuvalt kõigi kaasomandiosade ühine kasutus ja kaasomandi hulka kuuluva pinna ühise valdamise ja kasutamise kohta ei ole kõikidele korteriomanikele siduvat kokkulepet, ei pea nad kaasomandi hulka kuuluva pinna ühiseks valdamiseks ja kasutamiseks sõlmima kokkulepet, sest kaasomandi eseme ühise valdamise ja kasutuse sätestab seadus.³⁴

2.1.8. Osakapitali sissemakse nõude aegumine ([2-19-117829/41](#))³⁵

Kolleegium selgitas, et osakapitali sissemakse tasumise nõue, mille sissemakseta asutatud osaühing esitab asutaja vastu, allub tehingust tuleneva nõude aegumise regulatsioonile.

Üldjuhul tuleb osaühingu asutamisel osa eest tasuda enne osaühingu äriregistrisse kandmise avalduse esitamist, kui asutamislepingus ei ole ette nähtud teisiti (ärieadustik (ÄS) § 140 lg 2). Küll on osaühing ÄS § 140¹ lg 1 kohaselt võimalik asutada selliselt, et asutamisel ei tasuta sissemakseid. Seaduses ei ole sätestatud, millal tuleb sellise asutamise korral sissemaksed tasuda, ja see on võimalik kokku leppida asutamislepingus (ÄS § 138 lg 2 p 5). Osakapitali sissemakse tasumise nõue tuleneb asutamislepingust ja asutamislepinguga on võimalik määrata seaduses sätestatust erinev sissemakse tasumise nõude sissenõutavaks muutumise aeg. Kuna asutamislepingust tulenev osakapitali sissemakse tasumise nõue on tehingust tulenev nõue, kohalduvad sellele nõudele ka TsÜS §-st 146 tulenevad aegumistähtajad.³⁶

Kui osaühing on asutatud sissemakseid tegemata (ÄS § 140¹) ja asutamislepingus on kokku lepitud sissemakse tasumise konkreetne tähtaeg, peavad asutajad sissemaksed kokku lepitud ajaks tasuma. Kui osaühing on asutatud sissemakseid tegemata, kuid asutamislepingus ei ole määratud kindlaks sissemakse tasumise tähtaega, tuleb kohaldada ÄS § 140¹ lg-t 2. Viidatud sätttest tuleneb, et kuni osanik ei ole selle paragrahvi lõikes 1 nimetatud kokkuleppe korral sissemakset täielikult tasunud, vastutab ta osaühingu ees osaühingu kohustuste eest tasumata sissemakse ulatuses, kui osaühingu kohustust ei ole võimalik täita osaühingu vara arvel. Osaühingu sissemakse tasumise nõue osaniku vastu (täitmisenõue) muutub sissenõutavaks seega hiljemalt juhul, kui ühing ei suuda võlausaldajate nõudeid rahuldada. Kui aga sissemakse tasumise tähtaega pole asutamislepingus kokku lepitud ning osaühingul ei ole probleeme võlausaldajate nõuete rahuldamisega, võib sissemakse jääda tasumata (sissemakse tasumise nõue ei muutugi sissenõutavaks).³⁷

Kui asutamislepingus on kokku lepitud konkreetne sissemakse tasumise kohustuse sissenõutavaks muutumise aeg, aga ÄS § 140¹ lg-s 2 nimetatud olukord tekib enne kokku lepitud tähtpäeva, muutub sissemakse tasumise nõue sissenõutavaks alates ÄS § 140¹ lg-s 2 kirjeldatud situatsiooni tekkimisest.³⁸

Ainuüksi kohustuste tahtlik täitmata jätmine ilma õigusvastase tagajärje soovimiseta ei ole aegumise instituudi eesmärke arvestades TsÜS § 146 lg 4 kohaldamiseks piisav. Juhatuse ainuliikmeks olek ja äriühingus valitseva positsiooni omamine ei ole piisavad asjaolud selleks,

---

³⁴ Samas, p 17.

³⁵ RKTko 08.12.2021, [2-19-117829/41](#).

³⁶ Samas, p 10.

³⁷ Samas, p 11.

³⁸ Samas, p 11.

et lugeda sissemakse tasumata jätmist tahtlikuks tegevuseks, mis võimaldaks kohaldada TsÜS § 146 lg-s 4 sätestatud kümneaastast aegumistähtaega.³⁹

Iseenesest on võimalik sissemakse tasumise tähtaega pikendada, kuid selleks, et sissenõutavaks muutumise edasilükkamine mõjutaks ka aegumist, tuleks seda teha õigustatud ja kohustatud isiku kokkuleppega – asutamislepingule ette nähtud sätete järgi (vastavale tehingule kehtestatud nõudeid arvestades).⁴⁰

2.1.9. Kindlustushüvitis ([2-18-12360/79](#))⁴¹

Riigikohus selgitas otsuses, et kindlustushüvitise suurus ei pea piirduma selle kahju suurusega, mis vahetult kindlustusjuhtumi toimumise aja seisuga kindlaks tehakse.

Kui lähtuda kindlustushüvitise suuruse määramisel üksnes kindlustusjuhtumi toimumise ajast, arvestamata seejuures võimalikku ehitushindade (ehitusmaterjali ja ehitustööde hindade) tõusu, mille tõttu hüvitis ei kataks samaväärse ehitise tegelikke taastamise kulusid, ei hüvitaks kindlustusandja kindlustusjuhtumi tõttu tekkinud kogu kahju. Seega kindlustushüvitise suuruse määramisel ei tule lähtuda rangelt kindlustusjuhtumi toimumise hetkest, vaid arvestada saab mõistliku aja jooksul pärast kindlustusjuhtumi toimumist ehitise taastamiseks tehtavaid vajalikke ja põhjendatud kulusid.⁴²

2.2. Menetlusõigus

2.2.1. Lepingulise esindaja sõidukulude hüvitamine ([2-14-63261/149](#))⁴³

Tsiviilkolleegium selgitas määruses, et alates 1. augustist 2016 saab lepingulise esindaja sõidukulude hüvitamisel lähtuda analoogia korras justiitsministri 26. juuli 2016. a määrusega nr 16 kehtestatud [advokaadile riigi õigusabi tasu maksmise ja kulude hüvitamise korrast](#) (kord).

Alates 29. jaanuarist 2018 näeb korra § 15¹ ette hüvitise riigi õigusabi osutaja sõidule kulutatud aja eest. Korra § 15¹ lg 1 kehtiv redaktsioon sätestab, et kui riigi õigusabi osutamise koht jääb advokaadibüroo asukohast kaugemale kui 40 kilomeetrit, makstakse riigi õigusabi osutamise kohta ja tagasi jõudmiseks kulutatud aja eest kokku täiendavat tasu vastavalt advokaadibüroo kaugusele, arvestades ühte suunda. Sõiduaja eest makstava hüvitise suurus sõltub advokaadibüroo ja riigi õigusabi osutamise koha vahemaast (korra § 15¹ lg 1 p-d 1-5).

Kostja esindaja sõidule kulunud aja hüvitamist reguleerib korra § 15¹ lg 1 p 4, mistõttu ei ole alust lähtuda hüvitise väljamõistmisel kostja ja tema esindaja kokkulepitud tasu suurusest. Kuna kostja lepinguline esindaja on taotlenud hüvitist tema tegevuskohaks oleva advokaadibüroo asukohast (Tallinna linn) õigusteenuse osutamise kohta (Tartu linn) ja tagasi sõitmisele kulutatud aja eest ning õigusabi osutamise koha kaugus lepingulise esindaja tegevuskohast jääb ühte suunda arvestades vahemikku 151-200 kilomeetrit, peab hageja hüvitama kostjale esindaja kohtuistungile sõitmise aja eest 30 eurot.⁴⁴

---

³⁹ Samas, p 15. Vt ka RKTko 16.09.2009, 3-2-1-79-09, p 11; RKTko 22. 09.2014, 3-2-1-67-14, p 37; RKTko 25.03.2020, [2-16-14644/50](#), p 20; RKTko 22.11.2018, [2-14-53081/178](#), p 21.

⁴⁰ Samas, p 17.

⁴¹ RKTko 21.12.2021, [2-18-12360/79](#).

⁴² Samas, p 11.

⁴³ RKTm 29.09.2021, [2-14-63261/149](#).

⁴⁴ Samas, p 12.

2.2.2. Välisriigi kohtulahendist tuleneva nõude aegumistähtaeg ([2-20-715/32](#))⁴⁵

Tsiviilkolleegium selgitas määruses Vene Föderatsioonist pärit kohtulahendi täitmise aegumist.

Venemaa Föderatsiooni kohtulahendite tunnustamise ja täitmisest keeldumise aluste kohta tuleb kohaldada õigusabilepingut, mitte TsMS sätteid (sh TsMS § 620 lg 1) ega Brüssel I (uuesti sõnastatud) määrust.⁴⁶ Õigusabilepingust tulenevalt peab kohus hindama, kas Vene Föderatsiooni kohtulahendi tunnustamise või täidetavaks tunnustamise formaalsed eeldused on õigusabilepingu kohaselt täidetud. Kohtulahendi täitmise aegumine ei ole õigusabilepingu art 56 järgi välisriigi kohtulahendi tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumise aluseks. Ka ei ole kohtulahendi aegumine vastuväiteks, millele saaks tugineda õigusabilepingu art 18 alusel.⁴⁷

Õigusabilepingu art 54 järgi reguleeritakse kohtulahendi täitmise korda selle lepingupoole seadusandlusega, kelle territooriumil tuleb otsust täita. TMS § 221 järgi võib sundtäitmise lubamatuks tunnustamise hagi aluseks olla ka asjaolu, et nõue on aegunud. See põhimõte kohaldub ka täitedokumendist tuleneva nõude aegumise puhul.⁴⁸

Välisriigi kohtulahendist tuleneva nõude aegumistähtaja hindamisel ei pea kohus lähtuma TsÜS § 157 lg-s 1 sätestatud tähtajast juhul, kui see tähtaeg on pikem välisriigis ettenähtud kohtulahendi täitmise tähtajast. Vajaduse korral peab puudutatud isik kohtule tõendama asjaolu, et välisriigi täitedokumenti (sh täidetavaks tunnustatud välisriigi kohtulahendit) ei saa välisriigis sealse õiguse kohaselt enam täita (vt TsMS § 234).⁴⁹

Kohtupraktika ühtlustamiseks juhtis kolleegium tähelepanu, et Eesti Vabariik on 17. aprillil 2002 ratifitseerinud Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni vahel 26. jaanuaril 1993 sõlmitud lepingu „Õigusabi ja õigussuhete kohta tsiviil-, perekonna- ja kriminaalasjades“ juurde kuuluva protokoll. Protokoll on avaldatud Riigi Teatajas ilma jõustumismärketa, kuna Venemaa Föderatsioon ei ole seda protokollit ratifitseerinud. Eelnevalt tulenevalt ei ole protokoll jõustunud.⁵⁰

2.2.3. Võlausaldaja kaebeõigus saneerimisnõustaja tasu määruse peale ([2-20-6801/71](#))⁵¹

Tsiviilkolleegium selgitas, et võlausaldajal ei ole saneerimisnõustaja tasu määruse peale kaebeõigust.

Saneerimisseaduses (SanS) on eraldi reguleeritud saneerimisnõustaja tasu, kulutuste määramise kord ja selliste määruste vaidlustamine. SanS § 18 lg-s 3 sätestatud määruse peale määruskaebuse esitamist reguleerib SanS § 18 lg 6. Selle sätte järgi võib määruskaebuse esitada ettevõtja või saneerimisnõustaja, see õigus võlausaldajale ei laiene. Ka varasema Riigikohtu seisukoha⁵² järgi ei ole kohtule pandud kohustust võlausaldajaid tasu suuruse osas ära kuulata ega andnud neile kaebeõigust tasu määruse peale.⁵³

---

⁴⁵ RKTkm 20.10.2021, [2-20-715/32](#).

⁴⁶ Samas, p 10.

⁴⁷ Samas, p 12.

⁴⁸ Samas, p 13. Vt ka RKTkm 31.01.2008, 3-2-1-134-07, p 11; RKTko 29.04.2020, [2-16-9803/49](#), p 12.

⁴⁹ Samas, p 13.

⁵⁰ Samas, p 14.

⁵¹ RKTkm 20.10.2021, [2-20-6801/71](#).

⁵² RKTkm 09.05.2011, 3-2-1-25-11, p 87.

⁵³ RKTkm 20.10.2021, [2-20-6801/71](#), p 16.

Võlausaldaja kaebeõigust saneerimisnõustaja tasu määrupeale ei saa tuletada ka SanS § 30 lg-st 7. Asjaolu, et saneerimisnõustaja tasu määru sisaldub samas menetlusdokumendis, kus lahend saneerimiskava kinnitamise avalduse kohta, ei tähenda, et ühes küsimuses määruskaebeõiguse olemasolu annab määruskaebuse esitamise õiguse ka küsimuses, mille vaidlustamist seadus ette ei näe.⁵⁴

Võlausaldaja kaebeõiguse eitamine ei ole vastuolus Euroopa Liidu direktiivi nr 2019/1023 „Saneerimine, maksejõuetus ja võlgadest vabastamine“ art 27 lg-ga 4, mille järgi peavad liikmesriigid tagama, et nõustajate tasustamise reeglid on kooskõlas menetluste tõhusa lahendamise eesmärgiga. Kolleegium leiab, et see kohustus on täidetud, nähes ette kaebeõiguse saneerimisnõustaja tasu määrupeale saneerimisnõustajale ja ettevõtjale.⁵⁵

Põhiseaduse § 24 lg-st 5 ei tulene õigust vaidlustada eranditult kõiki kohtulahendeid ning seadusandja on pädev kohtulahendi olemusest lähtuvalt ja mõistlikele põhjendustele tuginevalt edasikaebeõigust diferentseerima.⁵⁶ Põhimõtteliselt vähendab saneerimisnõustajale tasu maksmine avaldaja vara, mida saaks kasutada võlausaldajate nõuete rahuldamiseks, aga see ei erine mistahes muust avaldaja poolt ettevõtluse raames tehtud kulutustest. Kui saneerimismenetluse lõpetamise järel ei ole võlausaldajal võimalik oma nõudeid täita, on võlausaldajal võimalik oma huve kaitsta täite- või pankrotimenetluses. Seetõttu ei piira SanS § 18 lg-s 6 sätestatud kaebeõiguse piirang võlausaldaja kaebeõigust ebaproportsionaalselt.⁵⁷

2.2.4. Elatise nõude sundtäitmine, kohtutäituri tasu ([2-20-7086/28](#))⁵⁸

Tsiviilkolleegium selgitas kohtutäituri õigust jätkata täitemenetlust tulevase perioodilise elatise sissenõudmiseks, kui selle perioodilise elatisnõudega koos sundtäitmisele esitatud elatise võlgnevus tasuti pärast täitmisavalduse esitamist, samuti kohtutäituri tasu määramist.

Elatise nõude või perioodilise elatisnõude täitemenetluse alustamiseks sissenõudja avalduse alusel peab olema tekkinud elatise võlgnevus. Täitemenetluse jätkamine perioodilise elatise sissenõudmiseks ei sõltu sellest, kas avaldajalt oli elatise võlgnevust ka varem sisse nõutud.⁵⁹ Tulevase perioodilise elatisnõude täitemenetluse jätkamise õiguslik alus pärast elatisvõlgnevuse tasumist on täitemenetluse seadustiku (TMS) § 23 lg 4⁵. Perioodilise, tulevikus sissenõutavaks muutuva elatisnõude korral täitemenetluse alustamise võimalikkus tuleneb kaudsetl ka kohtutäituri seaduse (KTS) § 37 lg 2 viimasest lausest, mille järgi ei arvestata kohtutäituri põhitasu, kui võlgnik maksab elatise maksed enne nende sissenõutavaks muutumist.⁶⁰

Kui on tekkinud elatise võlgnevus ning on olemas täitedokument perioodilise elatise sissenõudmiseks, aga järgmise kalendrikuu perioodiline elatisnõue ei ole veel sissenõutav, ei ole kohtutäituri kohustus täitemenetlust lõpetada, kuid ta ei või teha perioodilise nõude rahuldamiseks täitetoiminguid.⁶¹

---

⁵⁴ Samas, p 17.

⁵⁵ Samas, p 18.

⁵⁶Vt ka RKÜKm 21.04.2015, 3-2-1-75-14, p 63; RKÜKo 12.04.2011, 3-2-1-62-10, p 38; RKPJKm 03.07.2008, 3-4-1-10-08, p 10.

⁵⁷ RGTKm 20.10.2021, [2-20-6801/71](#), p 18.

⁵⁸ RGTKm 20.10.2021, [2-20-7086/28](#).

⁵⁹ Samas, p 15.1.

⁶⁰ Samas, p 15.2.

⁶¹ Samas, p 15.3.

Kohtutäituril on KTS § 37 lg 1 alusel õigus nõuda menetluse alustamise ühekordset tasu perioodilise elatise nõude täitmise eest.⁶² Hagi tagamise määrusest tuleneva elatise nõude korral on kohtutäituri tasu maksma kohustatud isik elatist maksma kohustatud isik.⁶³

2.2.5. Ühisvara jagamise tagasivõitmine ([2-17-8832/133](#))⁶⁴

Kolleegium selgitas, et täitemenetluses on ühisvara jagamise tagasivõitmine TMS §-de 187 ja 190 alusel võimalik ka olukorras, mil abikaasad on ühisvara jaganud jõustunud kohtuotsusega.⁶⁵

Võimalik on tagasi võita võlgniku tegevusetus, mis väljendus selles, et ta jättis ühisvara jagamise asjas enda menetlusõigused teostamata, ta nõustus hagiavalduses esitatud seisukohtadega, jättis vaidlustamata kinnistute väärtused, mis erinesid oluliselt turuväärtusest, ning ühisvara jagamise viisi, mille tulemusel oli tema osa ühisvara jagamisel oluliselt väiksem sellest, mis jäi tema abikaasale.⁶⁶

Tagasivõitmise õiguslik tagajärg ei ole kompromissi kinnitamise kohtumääruse kehtetuks tunnistamine, vaid sellega kaasneb võimalus esitada sissenõudja vastu sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagi TMS § 221 lg 1 alusel. Sissenõudja ühisvara jagamise nõue ja selle ulatus vastavad olemuslikult võlgnikust abikaasa ühisvara jagamise nõudeõigusele. Ühisvara jagamist nõudval sissenõudjal ei saa olla rohkem õigusi, kui olnuks võlgnikul endal. Sissenõudjal on õigus nõude rahuldamisele pärast ühisvara jagamist samas ulatuses, nagu olnuks võlgnikust abikaasal.⁶⁷

Ühisvara jagamise asjas on ühisvara koosseisu kindlaksmääramine õiguse kohaldamise küsimus, mida hindab kohus. Kui kinnisasi otsustatakse ühisvara jagamise hagi lahendamise käigus jätta kohtuotsusega abikaasa ainuomandisse, siis see otsus ei ole kujundusliku toimega ning vara jagatakse kinnistamisega AÕS § 64¹ kohaselt⁶⁸. Arvestades seda, et kinnistutele seatud keelumärke välistab AÕS § 63 lg 2 kohaselt kannete tegemise kinnistusraamatusse, on selles osas piiratud ühisvara jagamise lõpule viimine, sest ühisvara jagamise kohtuotsuse alusel ei saa kinnistusraamatusse kannet teha, st vaatamata eelnimetatud kohtuotsuse kehtimisele, ei ole sellel materiaalsoiguslikku tagajärge.⁶⁹

2.2.6. Menetluskulude väljamõistmine koos käibemaksuga ([2-18-16519/61](#))⁷⁰

Tsiviilkolleegium lahendas määruses küsimust, kas käibemaksukohustuslase kasuks tuleb menetluskulud välja mõista koos käibemaksuga või ilma.

TsMS § 174 lg 10 järgi peab menetlusosaline menetluskuludelt arvestatava käibemaksu hüvitamiseks kinnitama, et ta ei ole käibemaksukohustuslane või ei saa muul põhjusel tekkinud kuludelt käibemaksu tagasi arvestada. Seega on menetluskulude koos käibemaksuga väljamõistmise eelduseks avaldaja kinnitus, et ta ei ole käibemaksukohustuslane või ei saa kuludelt muul põhjusel käibemaksu tagasi arvestada. Kui avaldaja on kinnituse esitanud, aga kohtul tekib sellegipoolest kahtlus, et tegelikult puudub alus hüvitada menetluskulud koos

---

⁶² Samas, p 16.

⁶³ Samas, p 17.

⁶⁴ RKTko 20.10.2021, [2-17-8832/133](#).

⁶⁵ Samas, p 11.

⁶⁶ Samas, p 15.

⁶⁷ Samas, p-d 17–18.

⁶⁸ Vt RKTko [2-17-4192/14](#), p 10 ja seal viidatud lahendid.

⁶⁹ RKTko 20.10.2021, [2-17-8832/133](#), p 21, vt ka RKTkm 3-2-1-48-04, p 14.

⁷⁰ RKTkm 10.11.2021, [2-18-16519/61](#).

käibemaksuga, lasub kohtul kohustus kontrollida, kas alus on olemas või mitte. Juhul, kui avaldaja on käibemaksukohustuslane, aga väidab, et ei saa muul põhjusel käibemaksu tagasi arvestada, peab kohus nõudma vastavat selgitust ja tõendeid. Avaldaja peab kohtu jaoks usutavaks muutma, miks ta ei saa menetluskuludelt käibemaksu tagasi arvestada.

Kui käibemaksukohustuslane on õigusabikulud käibedeklaratsioonil kajastanud ning ta on selle deklaratsiooni alusel sisendkäibemaksu maha arvanud, ei saa seda kulu pidada TsMS § 175 lg 1 tähenduses põhjendatud menetluskuluks. Kui õigusabi saajale tuleks hüvitada käibemaks, mida ta ei ole pidanud enda kanda jätma, tooks see kaasa tema rikastumise.⁷¹

2.2.7. Lepitusmenetlus lapsega suhtlemist korraldava määruse rikkumise korral (2-16-9408/96)⁷²

Kolleegium selgitas määruses TsMS § 563 lg 7 p-de 1-3 kohaldamise eeldusi.

Kui lepitusmenetlus ebaõnnestub, peab maakohus tegema määruse lepitusmenetluse ebaõnnestumise kohta ja ühe TsMS § 563 lg 7 p-des 1-3 nimetatud otsustustest. Maakohtul ei ole õigust teha lepitusmenetluse ebaõnnestumise korral määrust, milles ta ei tee ühtegi eelnimetatud otsustustest.⁷³

Kolleegium selgitas, et lepitusmenetluses varasema kohtu määratud suhtluskorra tühistamine ei piira vanema õigust oma lapsega suhelda ning see ei ole ka sobilik meede lapse õiguste kaitseks. Suhtluskorra kindlaksmääramise avaldust perekonnaseaduse (PKS) § 143 lg 2¹ alusel lahendades ei saa kohus jätta avaldust rahuldamata ja suhtluskorda määramata. Lepitusmenetluse korraldamisel ei saa kohus varasemat suhtluskorda tühistades jätta uut suhtluskorda määramata. Kohus saab lapse huvides suhtlusõigust piirata üksnes PKS § 143 lg-te 3-5 alusel. PKS § 143 lg 3 järgi lapse ja vanema suhtlusõiguse piiramisel ei ole määrav lapse tahe, vaid see, et tuvastatud asjaoludel ei ole vanema ja lapse suhtlemine lapse huvides ning kahjustaks lapse tervist ja arengut.⁷⁴

TsMS § 563 lg 7 p-s 1 ette nähtud sunnivahendite kohaldamine on õigustatud eelkõige juhul, kui kohtumääruses sätestatud suhtlemiskord vastab kohtu hinnangul lapse huvidele ja selles ei tuleks teha muudatusi, kuid on vaja sundida kohtumäärust rikkuvat vanemat määrust täitma. Lapsega koos elaval vanemal on suhtluskorra täitmisel kaasa aitamise kohustus, mille tulemusel peavad vanemad tegema koostööd ning austama nii lapse kui ka teineteise õigusi ja huve. Kolleegium on varem leidnud, et vanema ja lapse suhtluskorra täitmisel peavad vanemad üritama teha kõik võimaliku selleks, et suhtluskorra täitmine õnnestuks tõrgeteta ning laps suhtuks suhtluskorda ja selle täitmisesse positiivselt. Vanematel on võimalik mõistlikkuse piirides veenda ning mõjutada last suhtluskorda täitma ning suhtuma suhtluskorra täitmisesse loomulikult ja positiivselt.⁷⁵

TsMS § 563 lg 7 p 2 järgi saab kohus lepitusmenetluse ebaõnnestumisel suhtlemist reguleerivat määrust ka muuta ja sätestada lapse huvide ning vanemate võimalustega paremas kooskõlas oleva suhtlemiskorra. Viidatud sätte alusel saab kohus PKS § 143 alusel anda lapsest lahus elavale vanemale varasemas suhtlemist reguleerivas kohtumääruses sätestatust kas suuremas või väiksemas mahus suhtlusõiguse.⁷⁶

---

⁷¹ Samas, p 15.

⁷² RKTkm 17.1.2021, [2-16-9408/96](#).

⁷³ Samas, p 13.1.

⁷⁴ Samas, p 13.2.

⁷⁵ Samas, p 13.2.1. RKÜkm 17.12.2013, 3-2-1-4-13, p 78.

⁷⁶ Samas, p 13.2.2.

TsMS § 563 lg 7 p 3 järgi saab kohus lepitusmenetluse ebaõnnestumisel teha muudatusi vanemate hooldusõiguses. Kohus saab lapsega koos elava vanema isikuhooldusõigust PKS § 134 alusel piirata, võttes vanemalt otsustusõiguse lapse ja teise vanema suhtlemist puudutavas küsimuses. Sellega kaotab lapsega koos elav vanem õiguse otsustada lapse ja teise vanema suhtlemise üle ning see tehakse ülesandeks neutraalsele kolmandale isikule. Vanema ja lapse suhtlemise korraldamiseks vahendaja määramise võimalus tuleneb PKS § 209 lg-st 1, mille järgi nendeks toiminguteks, mida vanem teha ei saa, määratakse lapsele. Eriestkostja määramine on põhjendatud, kui erinevad meetmed lapse ja lahuselava vanema suhtlemise korraldamiseks pole tulemusi andnud ja lapsega kooselav vanem järjepidevalt rikub lahuselava vanema õigust lapsega suhelda.⁷⁷

Hooldusõiguse asjades ei ole kohus seotud menetlusosalise taotlusega TsMS § 563 lg 7 alusel nimetatud meetmete rakendamise osas ning kohus võib rakendada mitut meetet korraga. Lepitusmenetluses arutab kohus vanematega kõiki lastega suhtlemise küsimusi, milles vanemad on eri meelt, ja suunab vanemaid laste huvides järeleandmisi tegema ning selgitab, milliseid meetmeid kavatseb kohus TsMS § 563 lg 7 alusel rakendada, kui vanemad jäävad lepitamatult eri meelt.⁷⁸

2.2.8. Hüpoteehipidaja õigus nõuda võlgniku asemel kolmandalt isikult kohustuse täitmist (2-20-15376/34)⁷⁹

Tsiviilkolleegium selgitas määruses, millisel alusel saab hüpoteehipidaja nõuda võlgniku asemel kolmandalt isikult kohustuse täitmist.

Hüpoteeik ulatub lisaks üüri-, rendi- või muule tulule ka kahju hüvitamisest või alusetust rikastumisest tulenevale hüvitisnõudele (VÕS § 1037 lg 1) juhul, kui kolmas isik rikub kinnisasja omaniku omandiõigust ja valdab kinnisasja ilma kinnisasja omaniku nõusolekuta ning tekitab sellega kinnisasja omanikule kahju kaotatud kasutuseeliste näol või säästab oma vara alusetult saadud kasutuseeliste näol.⁸⁰

Hüpoteehipidaja saab oma pandiõigusele (sh sellele, et pandiga on hõlmatud panditud kinnisasja viljad) tugineda täite- või pankrotimenetluses. Rendi- ja üüritulule ning muule tulule pööratakse hüpoteehi realiseerimisel täitemenetluses sissenõue TMS § 139 alusel koos kinnisasjaga. Täitemenetluses keelab kohtutäitur sissenõudja avalduse alusel üüri- või rendinõude või muu nõude arestimisel TMS § 142 lg 2 järgi võlgniku suhtes kohustatud kolmandal isikul nõuet rahuldada ning kohustab TMS § 111 järgi võlgniku suhtes kohustatud kolmandat isikut täitma kohustuse sissenõudja kasuks kohtutäiturile.⁸¹

Täitemenetluses on sissenõudjal TMS § 118 lg 1 esimese lause järgi õigus esitada võlgniku suhtes kohustatud kolmanda isiku vastu hagi, nõudes kolmandalt isikult võlgnetava kohustuse täitmist võlgniku asemel enda kasuks kohtutäiturile. Pankrotiseaduses ei ole sätestatud sissenõudjale võimalust nõuda kolmandalt isikult võlgniku asemel kohustuse täitmist enda kasuks pankrotihaldurile. Pankrotimenetluses saab analoogia korras lähtuda TMS § 118 lg-st 1, arvestades, et pankrotiseaduse (PankrS) § 37 lg 1 esimese lause kohaselt võib pankrotivarasse kuuluva võlgnikule võlgnetava kohustuse täitmist pärast pankroti väljakuulutamist vastu võtta üksnes haldur. Hüpoteehi realiseerimisel ei saa võlausaldajat asetada pankrotimenetluses

---

⁷⁷ Samas, p 13.2.3.

⁷⁸ Samas, p 13.3.

⁷⁹ RKTkm 24.11.2021, [2-20-15376/34](#).

⁸⁰ Samas, p 12.1.

⁸¹ Samas, p 12.2.

halvemasse olukorda, võrreldes täitemenetlusega, kus on võimalik nõue sisse nõuda kolmandalt isikult TMS § 118 alusel.⁸²

Hüpoteegiga hõlmatud rendi- ja üürinõuete ning muude nõuete sissenõudmisest saadav tulem kuulub kinnisasja omaniku pankroti korral hüpoteegipidajale tema pandiõiguse alusel nõuetele. Hüpoteegipidaja nõuded rahuldatakse tulemi arvel PankrS § 153 lg 1 p 1 järgi esimeses järjekorras pandiga tagatud nõudena. Pandiga tagatud nõue rahuldatakse PankrS § 153 lg 2 esimese lause järgi esimeses järgus pandieseme müügist saadud raha ulatuses, millest on maha arvatud PankrS § 146 lg-s 1 nimetatud väljamaksed võrdeliselt pandieseme müügist saadud rahasumma suhtega pankrotivara müügist laekunud raha kogusummasse, ent mitte enam kui ühe kümnendiku ulatuses pandieseme müügist saadud rahasummast. Kui pandiese on koormatud mitme pandiõigusega, rahuldatakse PankrS § 153 lg 3 esimese lause järgi nõuded pandieseme müügist saadud raha arvel vastavalt pandiõiguste järjekohtadele.⁸³

Riigikohtu varasema seisukoha järgi võib juriidilise isiku juhatuse liige isiklikult vastutada juriidilise isiku võlausaldaja ees deliktiõiguse sätete alusel, kui ta on toime pannud õigusvastase teo, milleks võib olla seaduses sätestatud kohustuse rikkumine, mida ta pidi täitma isiklikult selleks, et juriidilise isiku võlausaldajal ei tekiks kahju.⁸⁴ Seejuures tuleb arvestada, et VÕS § 1045 lg 3 järgi ei ole seadusest tuleneva kohustuse rikkumisega kahju tekitamine õigusvastane, kui rikutud sätte eesmärk ei olnud kannatanu kaitsmine sellise kahju tekkimise eest.⁸⁵

Hüpoteegiga koormatud kinnisasja omaniku pankroti väljakuulutamise korral võib pankrotihaldur esitada kinnisasja omaniku võlgniku juhatuse liikme ÄS § 306 lg-st 3¹ tuleneva kohustuse rikkumisega kinnisasja omanikule tekitatud kahju hüvitamise nõude.⁸⁶

2.2.9. Lapse tagastamine Haagi 1980. aasta lapseröövi konventsiooni alusel (2-20-7510/111)⁸⁷

Haagi 1980. aasta lapseröövi konventsiooni (konventsioon) art 13 lg 1 lit b kohaselt võib kohus jätta lapse tagastamata, kui on olemas tõsine oht, et lapse tagastamine võib põhjustada talle füüsilisi või psüühilisi kannatusi või muul viisil panna lapse talumatusse olukorda. Nimetatud alusel saab jätta õigusvastaselt ära viidud või kinnihoitud lapse tagastamata vaid erandlikel juhtudel, st juhul, kui lapse tagastamine kahjustaks äärmiselt tõsiselt tema heaolu. Seejuures peab oht lapse heaolule olema erakordne, piisavalt konkreetne ja tõenäoline. Konventsiooni art 13 lg 1 lit b alusel ei saa jätta last tagastamata üksnes seetõttu, et lapsele on oluline ema hoolitsus, laps on seni pidevalt olnud koos emaga ning tal puudub isaga üksi elamise kogemus. Konventsiooni art 13 lg 1 lit b avara tõlgendamise korral oleks kahjustatud konventsiooni eesmärgi saavutamine.⁸⁸

Konventsiooni art 1 lit-st a ei nähtu, et kohus peaks määrama lapse tagastamise avalduse esitanud isikule, vaid laps tuleb tagastada varasemasse hariliku viibimiskoha riiki. Konventsiooni eesmärk on lapsed viivimatult tagastada nende hariliku viibimiskoha riiki

---

⁸² Samas, p 12.3.

⁸³ Samas, p 12.4. Vt ka RKTkm 13.11.2012, 3-2-1-122-12, p 13.

⁸⁴ Vt RKTko 22.09.2005, 3-2-1-79-05, p 12 ja RKTko 17.12.2009, 3-2-1-150-09, p 11 ning RKTko 25.02.2013, 3-2-1-188-12, p 12.

⁸⁵ RKTkm 24.11.2021, [2-20-15376/34](#), p 14.1.

⁸⁶ Samas, p 14.2.

⁸⁷ RKTkm 02.12.2021, [2-20-7510/111](#).

⁸⁸ Samas, p 19, vt ka RKTko 3-2-1-123-06, p 18.

(konventsiooni art 1 lit a), kus vajaduse korral lahendatakse lastega seotud hooldusõiguse vaidlus.⁸⁹

Kui kohus otsustab lapse välisriiki tagastada, tuleb lapse tagastamist puudutavad küsimused menetlusosalistega läbi arutada ning tagastamise määruses detailselt kirjeldada. Selliseks praktiliseks küsimuseks on mh küsimus selle kohta, kes lapse välisriiki viib ning kus laps välisriigis elama hakkab.⁹⁰

---

⁸⁹ Samas, p 20, vt ka RKTkm [2-18-10797/67](#), p 16.1 ja seal viidatud kohtupraktika.

⁹⁰ Samas, p 23, vt ka RKTkm 3-2-1-146-14, p 20.

LISA 1

Jrk nr	Kuupäev	Asja nr	Asja sisu Riigikohtus
1	10.09.2021	2-19-1719/84	Kogu koosseisule andmise määrus
2	20.09.2021	2-20-9006/20	Kogu koosseisule andmise määrus
3	22.09.2021	2-20-110080/42	Uurimispõhimõtte hagita menetluses
4	29.09.2021	2-14-63261/149	Lepingulise esindaja sõidukulude hüvitamine
5	13.10.2021	2-19-9129/77	Kogu koosseisule andmise määrus
6	20.10.2021	2-20-715/32	Välisriigi kohtulahendist tuleneva nõude aegumistähtaja hindamine
7	20.10.2021	2-20-6981/71	Võlausaldaja kaebeõigus saneerimisnõustaja tasu määruse peale
8	20.10.2020	2-20-7086/28	Elatise nõude sundtäitmine, kohtutäituri tasu
9	20.01.2021	2-17-8832/133	Ühisvara jagamise tagasivõitmine
10	20.01.2020	2-21-2210/32	Isiku kinnisesse asutusse paigutamine
11	25.10.2021	2-20-4997/23	Täitmise takistus
12	26.10.2021	2-20-1457/17	Kogu koosseisule andmise määrus
13	26.10.2021	2-19-7379/61	Suurema ohu allikas, käibekohustus, tõendamiskoormise jagunemine
14	27.10.2021	2-19-6689/47	Võlasuhte lõppemine tasaarvestusega. Hagihind sundtäitmise lubamatuks tunnistamise nõuete korral.
15	27.10.2021	2-19-18082/74	Elatise suurus
16	27.10.2021	2-20-7322/138	Kaebus kohtutäituri otsuse ja tegevuse peale.
17	10.11.2021	2-20-18321/28	Isiku paigutamine kinnisesse asutusse
18	10.11.2021	2-19-14266/40	Resolutsioonotsus
19	10.11.2021	2-18-16519/61	Menetluskulude väljamõistmine koos käibemaksuga
20	10.11.2021	2-18-3445/68	Tööstusdisainilahenduse omaniku ainuõiguse rikkumine ja disainilahenduste õiguste kasutamisest hoidumine
21	10.11.2021	2-18-15735/68	Üürilepingu üleminek ja üürileandja pandiõigus

22	12.11.2021	2-21-5865/32	Isiku paigutamine kinnisesse asutusse
23	17.11.2021	2-16-9408/96	Lepitusmenetlus lapsega suhtlemist korraldava määruse rikkumise korral
24	17.11.2021	2-21-3613/28	Isiku paigutamine kinnisesse asutusse
25	24.11.2021	2-18-13432/108	Töövõtulepingust taganemine, lepingu rikkumise tõttu tekkinud kahju hüvitamine
26	24.11.2021	2-20-15376/34	Hüpoteegipidaja õigus nõuda võlgniku asemel kolmandalt isikult kohustuse täitmist
27	29.11.2021	2-19-14714/65	Müügist teatamine ostueesõigust omavale isikule
28	01.12.2021	2-15-18661/52	Ebaõigete andmete ümberlukkamine
29	01.12.2021	2-19-3808/68	Hageja nõude õiguslik kvalifitseerimine ja lepingulise kohustuse rikkumisest tuleneva kahju hüvitamise nõue
30	02.12.2021	2-20-7510/111	Lapse tagastamine Haagi 1980. aasta lapsröövi konventsiooni alusel
31	06.12.2021	2-20-5834/36	Töölepingu sõlmimine
32	07.12.2021	2-19-5506/43	Korteriomanike omavahelised suhted
33	08.12.2021	2-18-4181/75	Hagiavalduse nõuded, tõendid
34	08.12.2021	2-19-117829/41	Osakapitali sissemakse nõude aegumine
35	13.12.2021	2-20-5160/64	Kohustuse täitmisest keeldumine
36	13.12.2021	2-21-5900/7	Kinnistamisavalduse vorm
37	14.12.2021	2-21-6284/36	Hagi tagamine
38	20.12.2021	2-17-3478/93	Kohtuotsuse põhjendamiskohustus
39	21.12.2021	2-18-12360/79	Kindlustushüvitis
40	22.12.2021	2-20-331/47	Maaklerileping, hea usu põhimõte